

УДК 327.8:070

DOI: <https://doi.org/10.18524/2308-3255.2022.28.268482>

КОНЦЕПЦІЇ УСКЛАДНЕНОГО КОНФЛІКТНОГО ЛАНДШАФТУ ЯК РОЗШИРЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ МІЖНАРОДНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ЖУРНАЛІСТИЦІ

Марина Ковальська,

канд. іст. наук, кафедра періодичної преси та медіаредагування
факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
e-mail: kovalska.mar@onu.edu.ua

Стаття присвячена вивченню можливостей розширення термінологічного аспекту міжнародної проблематики ЗМІ завдяки вживанню актуальних понять та термінів наукової літератури щодо міжнародних відносин. Увага автора зосереджується на концепціях та підходах, що досягають ускладнений конфліктний ландшафт сучасності. Детально розглядається проблема визначення «сірої зони» та можливості вживання відповідних термінів у журналістському тексті при аналізі сучасних міжнародних конфліктів. Запропоновано поглибити рівень аналізу феноменів гібридної війни за рахунок використання журналістами, які пишуть на міжнародну тематику, термінів «ускладнений конфліктний ландшафт»/«сіра зона»/«сіра стратегія».

Ключові слова: міжнародні відносини, сіра зона, робота журналіста, гібридна війна, стратегічні комунікації, міжнародна проблематика, міжнародні конфлікти

Актуальність дослідження. Постановка проблеми та її зв'язок із науковими й практичними завданнями.

Висока нестабільність сучасного світу багато в чому виражає себе через ускладнення міжнародних відносин, загострення суперечок, посилення інтенсивності міждержавних та інших типів конфліктів, що призводить знову до важкості балансування щодо дій та рішень. Це замкнене коло, з кожним роком зростання нестабільності в кількісному плані приводить до підвищення значущості ретрансляції інформації. Опосередкований вплив ЗМІ на міжнародні конфлікти є доведеним фактом у науковій літературі ХХ ст., проте журналіст у своїй роботі має керуватися етичними нормами, дотримуватися стандартів професійної діяльності тощо щодо міжнародної журналістики – правильно передавати сутність процесів та явищ сучасного міжнародного становища, розуміючи при цьому, що форма подачі інформації також важлива в стратегічному плані. З огляду на це, доречним виглядає звернення до ви-

вчення того, як написання журналістського тексту в сфері міжнародної проблематики в журналістиці може збагатитися за рахунок термінологічної актуалізації через наукову літературу з теорії міжнародних відносин.

Об'єктом дослідження є теоретичні складники концепцій ускладненого ландшафту, предметом – застосування в роботі журналіста нових широковживаних термінів наукової літератури, що торкаються опису та аналізу міжнародних конфліктів. **Метою дослідження** є визначення вищезгаданих термінів із найбільшим потенціалом частого використання в ЗМІ у майбутньому, уточнення їхнього змістового наповнення відповідно до особливостей українського інформаційного простору.

Серед проаналізованих джерел дослідження варто згадати звіти Українського незалежного центру політичних досліджень, Центру допомоги цивільним особам у конфлікті, аналітичні матеріали інтернет-блогів, таких як блог Стратегічного командування МО ВБ, веб-видання «Українська воєнна партія» тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед авторів провідних публікацій варто назвати Д. Бело, доктора філософії в Школі міжнародних відносин Нормана Патерсона Карлтонського університету, доцента Університету Вебстера в Сент-Луїсі, штат Міссурі, та медіаексперта. Він співпрацює та активно видає роботи в співавторстві з професором Д. Карментом, директором Центру безпекових та оборонних студій при Карлтонському університеті. При роботі над статтею були вивчені праці Р. Хінка, докторанта факультету комунікацій Техаського університету А&М, Р. Ключера, професора комунікації того ж ЗВО США, С. Кулі, доцента кафедри комунікації в американському Університеті штату Міссісіпі. Були використані праці Дж. Матішек, Г. Бозуел, Г. Корна, Д. Лемон та інших науковців.

В українській науковій літературі недостатньо представлена ця тема, проте є публікації стосовно пов'язаних проблем, як, наприклад, наукові статті Н. Карпчук, І. В. Богінської, Б. А. Кормича, Л. В. Радовецької, М. А. Гасанова, С. Федонюка та ін. Фокус уваги спеціалістів за останній час наближається до розгляду проблеми в контексті стратегічних комунікацій та впливу медіа щодо вирішення безпекових питань.

Виклад основного матеріалу.

Міжнародна проблематика в журналістиці сьогодні є невід'ємною частиною, напевне, будь-якого видання. В Україні досить поширене використання в ЗМІ термінів «гібридна війна», «гібридна агресія», «інформаційна війна» (яка іноді згадується як частина гібридної війни, а іноді – як її синонім, що не зовсім правильно з термінологічної точки зору). Від початку російсько-української війни не тільки український, але й взагалі європейський інформаційний простір поступово наповнювався згадками про поняття та терміни, що торкаються проблематики гібридних війн, а після повномасштабного вторгнення росії на територію України це питання набуло винятко-

вого значення. Виходячи з того, що згадування понять та термінів стосовно гібридної війни буде тільки поширюватися в ЗМІ, варто детальніше розглянути найновіші та найзмістовніші терміни, що можуть надати додаткового виміру аналітичним журналістським матеріалам.

Потрібно вказати на кілька базових явищ у межах досліджуваного предмета, що мають свою презентацію на термінологічному рівні. Спочатку варто згадати про те, що розуміємо під назвою «конфліктний ландшафт». Конфліктний ландшафт – одне зі словосполучень, що використовується в сьогоdnішній науковій літературі (і майже ніколи не пояснюється авторами додатково). Окремого визначення цього терміну не існує, але, окреслюючи умовні кордони змістового наповнення, можна позначити, що це території, де відбуваються конфлікти, представлені в глобальному геополітичному вигляді. Тобто це можна представити як умовне поле битви/боротьби, яке можна оглянути, проаналізувати, зрозуміти його складність, але саме географічна складова може бути виражена неявно або, в разі суто інтелектуальної конструкції, взагалі бути відсутня.

В американській науковій літературі та медіааналітиці також поширена практика визначення та опису так званих «гарячих точок». «Гарячі точки» (hotspots) – окремі локальні території відкритого конфлікту, або конфлікту в гарячій фазі (інколи варто вжити й «конфлікт високої інтенсивності»). Вони завжди чимось чітко обмежені (наприклад, межами розселення етнічних меншин). Цей термін є одним із найбільш згадуваних у ЗМІ, що повідомляють про актуальну динаміку виникнення, загострення («спалаху») конфліктів.

У літературі, інколи в аналітичних матеріалах ЗМІ, мова йде про так звану «зону нестабільності». Зона нестабільності – території (на регіональному рівні) потенційного розпалення конфлікту, вони можуть бути доволі об'ємними.

Наразі в теорії міжнародних відносин спостерігається тенденція до розгляду проміжних, «розмитих» явищ та окремих феноменів всередині конфлікту як такого, і спроби визначити конкретні ознаки процесів, що спостерігаються зараз та продовжуватимуться в найближчому майбутньому.

Ускладнений конфліктний ландшафт – сучасний тип конфліктного ландшафту, що позначається високим рівнем невизначеності ознак конфліктності, правил їхнього перебігу та поведінки сторін, так само як і слабкою визначеністю цих сторін як таких. Змінилося саме розуміння війни. «Часи, коли мир, криза та конфлікт були трьома окремими фазами, конфлікти велися переважно військовими засобами, а противники були добре відомі, минули» [8, 122]. Після Другої світової війни було введено новий безпековий порядок, що термінологічно дорівнює словосполученню «система колективної безпеки», і в ньому пряма агресія, що може відбуватися на рівні відносин між суверенними державами, була делігітимізована. В сучасному світі агресор не хоче проголошувати себе таким, бо тоді має нести повну відповідальність згідно міжнародному праву. Однак це не припинило війни повністю, тієї ж са-

мої мети довелося досягати завдяки більш гнучким, а в чомусь навіть більш неетичним засобам, ніж війна як така.

Кожна епоха виробляє свою специфічну форму війни [5, 41]. Сучасні війни є складними за своїми внутрішніми та зовнішніми характеристиками, вміють мімікрувати під навколишнє нестабільне середовище, щоб знизити контрастність кордонів свого визначення. «Сучасні мультимодальні гібридні загрози мають мало спільного з минулими прикладами міждержавної агресії, яка спиралася на звичайну тактику жорсткої та м'якої сили, щоб підірвати опонентів... Ця підвищена складність посилюється тим фактом, що кінцеві цілі воюючих сторін часто, і часто навмисно, невідомі, щоб запобігти розгортанню заходів стримування противниками» [14, 22].

В цьому плані дослідники виділяють так звану «сіру зону» – концептуальний простір [1, 8] «війн нового покоління». Вона дуже близька до вже відомого в українській науковій літературі терміну «гібридна війна», але може використовуватися для деталізації загальної картини. Основні актори сірої зони – саме держави [21, 8], а ключова характеристика – низька інтенсивність конфлікту [15, 2; 13, 27]. Можуть брати участь не тільки військові, але й цивільні [16, 138].

Компетентність журналістського повідомлення про чинники конфліктів відіграє значну роль у масовому розумінні ситуації [23, 2-7] і, таким чином, перебуває в колі стратегічних комунікацій. Журналістика впливає на відносини між державами й на геополітичному рівні; більше того, як зазначають американські дослідники Р. Хінк, Р. Клувер та С. Кулі, «медіа використовуються для створення наративів, які є мотивом і обґрунтуванням для глобальної взаємодії, опору чи інших типів дій. Іншими словами, медіа є для більшості громадян основним інструментом для розуміння геополітичного світу. Це допомагає сформувати почуття соціальної, культурної та політичної ідентичності, а також визначити національних суперників, друзів чи ворогів» [22, 5].

Визначення «сірої зони» є достатньо складною проблемою. За часом виникнення це словосполучення сягає 2000-х років, коли було вперше використано американськими військовими для позначення ускладненого конфліктного ландшафту. Вперше для сфери міжнародних відносин термін «сіра зона» визначили аналітичні центри США, зокрема «RAND Corporation», не пізніше 2015 року «на основі обговорення особливостей псевдоревізіоністської гібридної агресії РФ проти України» [10].

Потрібно враховувати, що в українській літературі (науковій та в поодиноких матеріалах ЗМІ) спостерігається використання терміну «сіра зона» в другій половині 2010-х рр. у якості позначення території ОРДЛО (як синонім наукових термінів «некеровані території», «неконтрольовані території», «території транзитної державності» тощо) [9, 188–189; 2, 52]; зона умовної безпеки, що виникла внаслідок спроб урегулювання на сході України [3, 3]. Тобто в цьому випадку «сіра зона» – не поняття геополітичного плану, а зовсім інше: «території, де не діють закони цивілізованого світу, а вся влада сконцентрована в руках людей зі зброєю та майже необмеже-

ними можливостями» [7, 5] і навіть «ментальне відчуття себе у світі», категорія поняття такого собі «гетто покинутих людей» [4, 94] у розробках української філологічної науки. Іншими словами, незважаючи на цілком зрозуміле наповнення цього значення терміну «сіра зона», визначали його зовсім по-різному, і можна стверджувати, що таке використання не закріпилося в літературі.

В інтернеті є текстовий блог, який веде Стратегічне командування Міністерства оборони Великої Британії. Він розташовується на державному юкей-домени (stratcommand.blog.gov.uk). Запис від 26 квітня 2021 авторства Конрада Беккета має заголовок «Як впоратися з конфліктом сірої зони». В ньому стверджується, що назва явища «сіра зона» насправді «трохи вводять в оману, оскільки це зовсім не "зона" – принаймні, не така, яку ви можете визначити географічно. Термін походить від кольорової метафори. Ідея полягає в тому, що абсолютно доброякісна чи мирна акція, здійснена групою чи нацією, може бути визначена як "біла". Тоді як очевидно ворожі дії, які можна розглядати як акт війни, можна визначити як "чорні". Отже, маючи це на увазі, будь-що між ними буде "сірим". Сіра зона – це туманна зона, яка складається з усього, що не є ані повноцінним конфліктом, ані й не зовсім невинним актом» [12].

Одними з тих, хто далеко просунувся у вивченні цієї теми, є дослідники Девід Кармент та Дані Бело (США, Канада). Їм належать глибокі наукові дослідження, що мають високий рівень цитування та виходять за межі безпосереднього визначення явища «сіра зона» до з'ясування її внутрішніх закономірностей, правил та функціонування окремих складників.

У жовтні 2018 р. Д. Карментом та Д. Бело була опублікована стаття «Майбутня війни: ризики та винагороди конфлікту сірої зони та гібридної війни», що написана в дусі «теорії ігор», як вже помітно з назви роботи. Автори стверджують, що сучасні геополітичні конфлікти, особливо за умови аналізу поведінки великих держав, мають на увазі наміри фундаментально переглянути порядок союзів, котрі склалися на поточний момент, а також закріпити нові норми поведінки на міжнародній арені [17, 2]. На їхню думку, гібридна війна та конфлікти сірої зони є різними, відмінними між собою речами, тому що гібридна війна відбувається на тактичному рівні, а конфлікти сірої зони – на стратегічному (що так само є концептуальним поглядом, який розділяється не всіма дослідниками). Втім, як стверджують дослідники, «гібридна війна може бути тактичною частиною конфлікту сірої зони, розгорнутого за певних умов та в різному ступені» [17, 14]. У цій публікації також можна дізнатися про чотири сучасні варіанти реалізації гібридної війни: застосування Китаєм принципу «необмеженої війни», російську стратегію «гібридного балансування», «регіональний гібридизм», який практикує Ізраїль, та «обмежений гібридизм» НАТО. Можна зробити припущення, що в наступні роки дослідження зосереджуватимуться на перших двох варіантах як таких, що є найбільш актуальними та підкріплюються бурхливою поточною практикою геополітичних рішень.

Важливим є те, що в літературі в цілому затвердився чіткий постулат про те, що сьогодні війни між великими державами, і не тільки, відбуваються саме в сірій зоні, із застосуванням елементів як традиційної («жорсткої», військової) сили, так і нетрадиційної («м'якої» сили), причому все більше фокус уваги переміщується на те, що в арсеналі можливих способів впливу саме нетрадиційна сила переважає. При використанні терміну «сіра зона» в журналістській роботі варто пам'ятати, що не кожна міждержавна суперечка може бути класифікована як долучена до конфліктів сірої зони.

Серед війн взагалі спостерігається тенденція, котру можна визначити наступним чином: чим більше вони віддалені від нас в історії за часом, тим більше вони є схожими між собою та однорідними, і навпаки, протилежно можна сказати про війни, хронологічно наближені до сьогоденності. Певно, в кожному випадку війн новітнього часу бачимо свої унікальні комбінації методів, стратегій та технік. З одного боку, це є наслідком розвинутого мистецтва війни та більш широкого доступу до інформації про теорію та практику ведення війни, з іншого – індивідуальною ознакою сучасного конфліктного простору.

В кінці 2018 р. вийшла колективна монографія «Складні простори дій: право збройних конфліктів та динаміка сучасної війни» (видавець «Оксфорд юніверсіті прес»). Дослідник Гері П. Корн у розділі «Національна безпека в кібернетичному просторі: долання викликів сірої зони в кіберпросторі та за допомогою нього» писав: «Хоча деякі з цих кібероперацій проводилися в рамках триваючих збройних конфліктів, переважна більшість відбувалася в так званій сірій зоні – набагато більш невизначеному просторі між війною та миром. Ці дії, також відомі як виклики сірої зони або конфлікти сірої зони, варто розуміти як такі, що мають примусовий та агресивний характер і виходять за межі звичайної повсякденної геополітичної конкуренції мирних часів, але залишаються нижче за поріг війни» [18, 345–346]. Міркуючи про такий підхід до визначення, варто вказати на цікавий момент світосприйняття: як слід осягати сучасний феномен війни. З одного боку, в літературі спостерігаємо позначення сірої зони як такої, що не перетинає кордону війни, з іншого – це можна назвати сучасним виглядом або сучасною формою війни, і тоді смислова межа значно зсувається. Очевидно, це питання скоріш етичного, філософського плану й залежить від кута зору автора.

Розглянемо можливі варіанти тлумачення термінів зарубіжними професіоналами-військовими та аналітиками, які співпрацюють з державою, та оцінимо можливості застосування тих чи інших смислових відтінків залежно від ситуації, що обговорюється.

Британське вивчення прецедентів конфліктів сірої зони активізувалося п'ять років тому та пов'язане із зовнішньополітичною поведінкою росії. В блозі Стратегічного командування МЗС Великої Британії згадувалося отруєння Сергія та Юлії Скрипалів як приклад, по-перше, атаки, типової для сірої зони, а, по-друге, викорис-

тання дезінформації як спеціальної тактики. Відразу після випадку, який мав місце в березні 2018 р., в ЗМІ почали ширитися фейкові повідомлення, щоб «перехопити» ініціативу в розповіді про подію та контролювати її. Всі фейкові новини стверджували про свою правдивість та мали маніпуляторський зміст: «британський слід», тобто, отруєння нібито було спецоперацією Великої Британії для нанесення удару по репутації росії й збудження антиросійських настроїв; «український слід», щоб компроментувати росію, «американський слід» для дестабілізації світу, та інші варіанти дезінформації, спрямованої в інформаційний простір. Заперечувалося навіть російське походження нервово-паралітичної речовини «Новачок», попри зібрані британцями чіткі та обґрунтовані докази. Наступна хвиля повідомлень надходила з боку російських державних ЗМІ про те, що це була спроба самогубства або випадкове передозування чимось.

З того часу цей випадок у британських дослідженнях згадується як класичний приклад використання дезінформації в сірій зоні. «У світі соціальних медіа та 24-годинних циклів новин майже неможливо для всіх, крім найбільш репресивних держав, фактично контролювати потік інформації. Натомість оприлюднення цих історій було покликане створити сумніви та плутанину, намагаючись відстрочити або запобігти відплаті. І соціальні мережі були ідеальною платформою для поширення ідей» [20, 6-7]. Стратегія, яка використовується агресором у «сірій зоні», спрямована на створення когнітивного дисонансу через обфускацію та спроби (не)правдоподібного заперечення [20, 7].

Проте на визначення терміну «сіра зона» існує й протилежна точка зору, яка набагато менше представлена в наукових та оперативно-стратегічних розробках. Наприклад, австралійські урядові аналітики вказували, що сіра зона – це один із компонентів гібридної війни [19, 2]. Загалом зазначалося, що найближчий термін до сірої зони – «політична війна», але його не застосовують через внутрішню абсурдність семантичного наповнення: всі війни є політичними (отже, відразу зникає потреба в прикметнику) та пов'язані з веденням бойових дій. Використання терміну «війна» просто в одне слово більше плутає, ніж прояснює. «Сіра зона», безперечно, є метафоричною, але метафора вдало її розміщує між чорною та білою парадигмами миру/війни та цивільного/військового» [19, 6]. Українська дослідниця І. В. Богінська вказувала, що сіра зона може розглядатися як фаза конфлікту, окремий тип конфлікту або тактика конфлікту [1, 9].

Навесні 2022 р. Луїс Ернандес-Гарсія, підполковник Об'єднаного штабу оборони Іспанії (EMACON), відділу розвитку збройних сил (DIVDEF, орган, відповідальний за забезпечення оперативної ефективності збройних сил Іспанії), торкався питань термінології в публікації, що вийшла друком у виданні «Іспанського інституту стратегічних студій». Він писав: «Війна», «загроза», «гібридна стратегія» та «сіра зона» – це терміни, які вже кілька років широко вживаються в спеціалізованій стратегічній геополітичній термінології, зокрема в офіційній документації національних або між-

народних організацій безпеки та оборони. Останнім часом їх часто додавали в публікації та рефлексії більш інформативного характеру, спрямовані на широку громадськість, завжди посилаючись на тип міжнародного конфлікту, який поєднує дії звичайних збройних сил з іншими видами агресії» [21, р. 1].

Перетворення медіа на зброю у війні, «weaponization of media» Померанцева, відбулося завдяки інструментальним можливостям ЗМІ створювати та підтримувати псевдореальність [5, 43], що зробило їх міцним важелем у конфліктах сірої зони. Більше того, в американській науковій літературі було запропоновано термін «сіра зона ЗМІ», або «концепція медіа-сірої зони»: «медійні наративи часто набагато менш неоднозначні, ніж інші типи індикаторів сірої зони, і, отже, менш схильні до різноманітних інтерпретацій. У той час як багато показників агресії сірої зони можуть бути предметом неправильного тлумачення, наративи ЗМІ є набагато більш простими та містять обґрунтування та причини діяльності та політики країни. Спектр діяльності медіа-сірої зони коливається від звичайних глобальних розмов до політики та дипломатії та більш агресивних та конфронтаційних наративів опору та конфлікту» [22, р. 6]. Цей історіографічний факт є певною мірою революційним та відкриває цікаві горизонти для подальших міркувань, втім торкається предмету цієї статті опосередковано.

Важливо розуміти, що використання термінології досліджень в області сірої зони торкається, перш за все, політичних та безпекових питань [6, 140]. Використання в журналістському тексті характерних словосполучень на кшталт «механізм швидкого реагування» може створювати критичний контекст, якщо слідом не йде пряме посилання на цитату з промов політиків чи речників відповідних установ.

Термін «сіра стратегія» в журналістському тексті може використовуватися як трохи полегшений синонім до терміну «стратегія «сірої зони», але, на нашу думку, має супроводжуватися попереднім поясненням. Дослідниця Г. Бозуел визначає його наступним чином: «сірі стратегії – це постійні, поступові підходи, у яких опоненти вживають непрямих, зважених дій, які можна заперечувати або приписати невоюючим факторам, систематично працюючи до більшої довгострокової мети» [13, 26].

Окрім терміну «сіра зона», з весни 2022 року також шириться застосування словосполучення «невоюючі сторони» («non-belligerents»): «Що стосується війни в Україні, то ні Сполучені Штати, ні європейські країни, включаючи Іспанію, діють не як нейтральні, а як невоюючі сторони. Іншими словами, політична й військова підтримка законної оборони України неминуче означає відповідь взаємністю на ініційовану Москвою ескалацію в сірій зоні. Тоді як діада конфлікту між Росією та Україною – це не сіра зона, а війна (тобто зона чорна), діада між Росією та західними країнами змінилася від «світло-сірого» (кампанії дезінформації, політичне втручання, легкі кібератаки тощо) до темно-сірого» [21, 5]. Вказівка в тексті на «невоюючі сторони» може слугувати як інструмент заперечення російському наративу про «колективний Захід», який нібито веде військові дії проти рф.

Так само увага має приділятися сучасним концепціям стратегічних комунікацій, що включають у себе «поєднання публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю (громадських справ, військових справ) та інформаційних операцій і психологічних операцій на підтримку політики суб'єкта, його операцій, діяльності та досягнення стратегічних цілей» [11, 49]. Термін змінив застаріле «інформаційне протиборство» в стратегічному контексті [11, 48] та наразі використовується на рівні стандартів держав Північноатлантичного альянсу. В рамках стратегічних комунікацій використовуються й нові медіа. Наприклад, для запобігання «сірим» загрозам США активно використовують нові технології, які можуть передбачати безпекові події на базі соціальних медіа та інтернет-трафіку [24, 21].

Висновки та перспективи дослідження.

В умовах складності сучасного міжнародного становища інформаційний простір вписаний у стратегічний вимір комунікації. Отже, до більш активного використання журналістами-міжнародниками пропонується перш за все взаємопов'язана тріада «ускладнений конфліктний ландшафт/«сіра зона»/«сіра стратегія». Така термінологія може поглибити рівень аналізу феноменів гібридної війни, що представляє собою вже більш ніж вивчену та описану область. В контексті російсько-української війни має велике значення правильне вживання термінів міжнародної проблематики ЗМІ. У плані застосування понять та термінів слід розрізняти, в яких журналістських жанрах передбачається звернення автора до цієї проблеми, зокрема який матеріал пишеться – інформаційний або аналітичний. Стосовно інформаційних жанрів, якщо в ЗМІ повідомляється про окрему подію, що перебуває в контексті феномену «сірої зони», короткий опис рівня ускладненого конфліктного ландшафту може виступати як бекграунд. Аналітичні жанри являють собою більш перспективне поле, тому що передбачається складніший термінологічний рівень. Проведене дослідження у своїх подальших перспективах орієнтоване на оптимізацію практичної сторони, результати вивчення теми можуть бути використані для покращення підготовки журналістів-міжнародників, зокрема, логічним виглядає наукове звернення в подальшому до аспекту уточнення другорядних термінів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богінська І. В. Медіація у «сірій зоні». *Політичне життя*. Серія Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. 2022. № 1. С. 7–16.
2. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України: монографія / Колектив авторів; за заг. ред. А. М. Сиротенка. Київ: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. 176 с.
3. Громадяни і держава на підконтрольних територіях Донецької та Луганської області: Проблеми, виклики, бачення майбутнього. Український незалежний центр політичних досліджень. жовт. 2017. 32 с. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/>

sirazona_UK.pdf (дата звернення: 28.11.2022).

4. Ісаєнко К. П. «Сіра зона» як варіація життя війни-без-війни (на матеріалі роману А. Куркова «Сірі бджоли»). *Література та культура Полісся*. Серія Філологічні науки. 2019. № 12 (95). С. 91–96.
5. Карпчук Н. Медіа як невоєнний метод впливу в гібридній війні. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2018. № 2 (4). С. 41–49.
6. Кормич Б. А. Концепція морської «сірої зони» та ситуація у Чорному та Азовському морях після незаконної анексії Криму. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття: у 2 т. / за загальною редакцією С. В. Ківалова*. Одеса, 2022. Т. 2. С. 140–143.
7. Люди «сірої зони». Свідки російської анексії Криму 2014 року / Упор. та вступ Андрієвська А., Халімон О. Київ, 2018. 264 с.
8. Радовецька Л. В., Гасанов М. А. Нове сприйняття безпеки в контексті глобалізації та гібридної війни з Російською Федерацією: гібридні загрози. *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози*: зб. матер. Круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.). [Електронне видання]. Київ, 2021. С. 121–124. URL: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_57_28744724.pdf (дата звернення: 28.11.2022).
9. Семко В. Л. Досвід вивчення феномену неконтрольованих територій у контексті наукового аналізу збройного конфлікту на сході України. *Регіональна політика*. 2015. № 1. С. 188–191. URL: <http://repositary.knuba.edu.ua/handle/987654321/6240> (дата звернення: 18.12.2022).
10. Сіра зона у міжнародних відносинах – дуже небезпечно для України, Європи, світу. *Українська воєнна партія*. 18.01.2022. URL: <https://mil.biz.ua/blog/cira-zona-u-mizhnarodnih-vidnosinax-i-u/> (дата звернення: 28.11.2022).
11. Федонюк С., Карпук І. Розвиток концепції стратегічних комунікацій ЄС. *Суспільні комунікації та мовні універсалії*. 2022. № 2 (13). С. 44–65.
12. Beckett C. Getting to grips with grey zone conflict. UK Strategic Command's Blog. April 26, 2021. URL: <https://stratcommand.blog.gov.uk/2021/04/26/getting-to-grips-with-grey-zone-conflict/> (date of access: 1.12.2022).
13. Bothwell H. Gray Is the New Black. A Framework to Counter Gray Zone Conflicts. JFQ. 101. 2nd quarter 2021. pp. 25–30.
14. Carment D., Belo D. Gray-zone Conflict Management; Theory, Evidence, and Challenges. *European, Middle Eastern, & African Affairs*. Summer 2020. pp. 21–41.
15. Carment D., Belo D. Grey-Zone Conflict: Implications for Conflict Management. Canadian Global Affairs Institute (Institut canadien des affaires mondiales). December 2019. pp. 1–8.

16. Carment D., Belo D. Non-state Actors and Conflict Management in an Era of Gray-zone Conflict: Routledge Handbook of Peace, Security and Development / Ed. by F. O. Hampson, A. Ozerdem, J. Kent. London, New York, 2020. pp. 138–148.
17. Carment D., Belo D. War's Future: The Risks and Rewards of Grey Zone Conflict and Hybrid Warfare. Canadian Global Affairs Institute (Institut canadien des affaires mondiales). October 2018. pp. 1–15.
18. Corn G. Cyber National Security: Navigating Gray-Zone Challenges in and through Cyberspace: Complex Battlespaces: The Law of Armed Conflict and the Dynamics of Modern Warfare / Ed. by Winston S. Williams, Christopher M. Ford. Oxford, 2018. pp. 345–428. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190915360.003.0012> (date of access: 8.12.2022).
19. Dobbs Th., Fallon G., Fouhy S., Marsh T., Melville L. Grey-zone activities and the ADF; A Perry Group Report. Canberra, 2020. URL: https://theforge.defence.gov.au/sites/default/files/2020-10/Grey%20Zone_0.pdf (date of access: 15.12.2022).
20. Entering the Grey-zone: Hybrid Warfare and the Protection of Civilians in Ukraine. Center for Civilians in Conflict ; Recognize. Prevent. Protect. Amend. June 2021. 24 p. URL: https://civiliansinconflict.org/wp-content/uploads/2021/06/CIVIC_Ukraine_Report_Web.pdf (date of access: 8.12.2022).
21. Hernandez-Garcia Luis A. The grey zone: a conceptual approach from the Armed Forces. Opinion Paper IEEE. 2022. № 34. pp. 1–12. URL: https://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2022/DIEEE034_2022_LUISHER_Zona_ENG.pdf (date of access: 2.12.2022).
22. Hinck R., Kluver R. Media visions of the Gray Zone: Contrasting Geopolitical Narratives in Russian and Chinese Media. Global Media Monitoring Project. April 2017. URL: http://nsiteam.com/social/wp-content/uploads/2017/07/TAMU_Geopolitical-narratives-in-the-gray-zone-FINAL.pdf (date of access: 12.12.2022).
23. Lemont D. Narrowing the Grey Zone Conflict Margin. Master's thesis in Harvard Extension School. 2019. 56 p. URL: <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/42004082/LEMONT-DOCUMENT-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (date of access: 12.12.2022).
24. Matisek J. Shades of Gray Deterrence: Issues of Fighting in the Gray Zone. Journal of Strategic Security. Vol. 10. 2017. № 3. pp. 1–26.

The concepts of a complex conflict landscape as an enlargement of the terminological toolkit of the journalistic covering of international issues

Maryna Kovalska,

Candidate of Historical Sciences,
Department of Periodicals and Media Editing
Faculty of Journalism, Advertising and Publishing
Odesa I. I. Mechnikov National University
e-mail: kovalska.mar@onu.edu.ua

The article is concentrated on the study of the possibilities of enlargement the terminological aspect of the international issues of mass media due to the use of current concepts and terms of scientific literature upon international relations. The author's attention is focused on the approaches conceiving the complicated conflict landscape of today. The problem of defining the term the Gray Zone (or Grey Zone) and the possibility of using relevant terms in the journalistic text while analyzing modern international conflicts is considered in detail. It is proposed to deepen the level of analysis of hybrid war phenomena due to the use of the terms "complicated conflict landscape"/"gray zone"/"gray strategy" by journalists writing on international topics.

With regard to the Russian-Ukrainian war, the correct use of the terms of international issues of mass media is of great importance. In terms of the application of concepts and terms, it is necessary to distinguish in which journalistic genres the author is expected to address this problem, namely, which material is being written: is it informational or analytical one. According to the informational genres, if the mass media reports on a separate event that is clearly in the context of the "gray zone" phenomenon, a brief description of the level of the complicated conflict landscape can act as a background. Analytical genres look quite promising because of a more complex terminological level is assumed.

In its further perspectives, the research is focused on the optimization of the practical side, the available results of the study can be used to improve the training of international journalists, in particular, it seems quite logical to take a future scientific task to clarify the terms of a secondary level.

Key words: international relations, grey zone, journalistic work, hybrid warfare, strategic communications, international issues, international conflicts

REFERENCES:

1. Bohinska, I. V. (2022). Mediatsiia u «sirii zoni» [Mediation in Gray Zone]. *Politychne zhyttia. Seriia Politychni problemy mizhnarodnykh system ta hlobalnoho rozvytku*. № 1. Pp. 7-16. [In Ukrainian].
2. Voienni aspekty protydii «hibrydni» ahresii: dosvid Ukrainy: monografia (2020) [Military aspects of countering «hybrid» aggression: the experience of Ukraine: monograph]. Kyiv, 176 p. [In Ukrainian].

3. Hromadiany i derzhava na pidkontrolnykh terytoriakh Donetskoï ta Luhanskoï oblasti: Problemy, vyklyky, bachennia maibutnoho (2017) [Citizens and the state in the controlled territories of Donetsk and Luhansk regions: Problems, challenges, vision of the future]. *Ukrainskyi nezalezhnyi tsentr politychnykh doslidzhen*. October. 32 p. URL: http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/sirazona_UK.pdf (accessed: 28.11.2022) [In Ukrainian].
4. Isaienko, K. P. (2019). «Sira zona» yak variatsiia zhyttia viiny-bez-viiny (na materiali romanu A. Kurkova «Siri bdzholy») [«Grey zone» as a variation of war-without-war life (based on A. Kurkov's novel «The Grey Bees»)]. *Literatura ta kultura Polissia*. Seria Filologichni nauky. № 12 (95). pp. 91-96 [In Ukrainian].
5. Karpchuk, N. (2018) Media yak nevoiennyi metod vplyvu v hibrydnyi viini [Media as a non-military method of influence in hybrid warfare]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*. № 2 (4). pp. 41-49 [In Ukrainian].
6. Kormych, B. A. (2022). Kontseptsii morskoi «siroi zony» ta situatsiia u Chornomu ta Azovskomu moriakh pislia nezakonnoi aneksii Krymu [The concept of the maritime «gray zone» and the situation in the Black and Azov seas after the illegal annexation of Crimea]. *Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiakh mashtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: in 2 vol. Odesa. Vol. 2*. pp. 140-143 [In Ukrainian].
7. Liudy «siroi zony». Svidky rosiiskoi aneksii Krymu 2014 roku [People of the «gray zone». Witnesses of the Russian annexation of Crimea in 2014]. Kyiv, 2018. 264 p. [In Ukrainian].
8. Radovetska, L. V., Hasanov, M. A. (2021). Nove spryniattia bezpeky v konteksti hlobalizatsii ta hibrydnoi viiny z Rosiiskoiu Federatsiieiu: hibrydni zahrozy [A new perception of security in the context of globalization and hybrid war with the Russian Federation: hybrid threats]. *Hibrydna viina: sutnist, vyklyky ta zahrozy: zb. mater. Kruhloho stolu* (Kyiv, 8 lystopada 2021 r.). Kyiv. pp. 121–124. URL: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_57_28744724.pdf (accessed: 28.11.2022) [In Ukrainian].
9. Semko, V. L. (2015). Dosvid vyvchennia fenomenu nekontrolovanykh terytorii u konteksti naukovoho analizu zbroinoho konfliktu na skhodi Ukrainy [The experience of studying the phenomenon of uncontrolled territories in the context of scientific analysis of the armed conflict in the east of Ukraine]. *Rehionalna polityka*. № 1. pp. 188-191. URL: <http://repository.knuba.edu.ua/handle/987654321/6240> (accessed: 18.12.2022) [In Ukrainian].
10. Sira zona u mizhnarodnykh vidnosynakh – duzhe nebezpechno dlia Ukrainy, Yevropy, svitu (2022) [The gray zone in international relations is highly dangerous for Ukraine, Europe, and the world]. *Ukrainska voienna partiia*. January 18. URL: <https://mil.biz.ua/blog/cipa-zona-y-mizhnarodnykh-vidnosinakh-i-y/> (accessed: 28.11.2022) [In Ukrainian].
11. Fedoniuk, S., Karpuk, I. (2022). Rozvytok kontseptsii stratehichnykh komunikatsii YeS [The Development of the concept of EU strategic communications]. *Suspilni komunikatsii ta movni universalii*. № 2 (13). pp. 44–65 [In Ukrainian].
12. Beckett, C. (2021) Getting to grips with grey zone conflict. UK Strategic Command's Blog. April 26. URL: <https://stratcommand.blog.gov.uk/2021/04/26/getting-to-grips-with-grey-zone-conflict/> (accessed: 1.12.2022) [In English].
13. Bothwell, H. (2021). Gray Is the New Black. A Framework to Counter Gray Zone Conflicts. *JFQ*. 101. pp. 25-30 [In English].

14. Carment, D., Belo, D. (2020). Gray-zone Conflict Management ; Theory, Evidence, and Challenges. *European, Middle Eastern, & African Affairs*. pp. 21-41 [In English].
15. Carment, D., Belo, D. (2019) Grey-Zone Conflict: Implications for Conflict Management. *Canadian Global Affairs Institute (Institut canadien des affaires mondiales)*. pp. 1-8 [In English].
16. Carment, D., Belo, D. (2020) Non-state Actors and Conflict Management in an Era of Gray-zone Conflict: *Routledge Handbook of Peace, Security and Development*. London, New York. pp. 138-148 [In English].
17. Carment, D., Belo, D. (2018) War's Future: The Risks and Rewards of Grey Zone Conflict and Hybrid Warfare. *Canadian Global Affairs Institute (Institut canadien des affaires mondiales)*. pp. 1-15 [In English].
18. Corn, G. (2018) Cyber National Security: Navigating Gray-Zone Challenges in and through Cyberspace: Complex Battlespaces: The Law of Armed Conflict and the Dynamics of Modern Warfare. pp. 345-428. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190915360.003.0012> (accessed: 8.12.2022) [In English].
19. Dobbs, Th., Fallon, G., Fouhy, S., Marsh, T., Melville, L. (2020) Grey-zone activities and the ADF; A Perry Group Report. Canberra. URL: https://theforge.defence.gov.au/sites/default/files/2020-10/Grey%20Zone_0.pdf (accessed: 15.12.2022) [In English].
20. Entering the Grey-zone: Hybrid Warfare and the Protection of Civilians in Ukraine. *Center for Civilians in Conflict; Recognize. Prevent. Protect. Amend.* June 2021. 24 p. URL: https://civiliansinconflict.org/wp-content/uploads/2021/06/CIVIC_Ukraine_Report_Web.pdf (accessed: 8.12.2022) [In English].
21. Hernandez-Garcia, Luis A. (2022). The grey zone: a conceptual approach from the Armed Forces. *Opinion Paper IEEE*. № 34. pp. 1-12. URL: https://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2022/DIEEE034_2022_LUISHER_Zona_ENG.pdf (accessed: 2.12.2022) [In English].
22. Hinck, R., Kluver, R. (2017). Media visions of the Gray Zone: Contrasting Geopolitical Narratives in Russian and Chinese Media. *Global Media Monitoring Project*. URL: http://nsiteam.com/social/wp-content/uploads/2017/07/TAMU_Geopolitical-narratives-in-the-gray-zone-FINAL.pdf (accessed: 12.12.2022) [In English].
23. Lemont, D. (2019). Narrowing the Grey Zone Conflict Margin. Master's thesis in Harvard Extension School. Harvard. 56 p. URL: <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/42004082/LEMONT-DOCUMENT-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (accessed: 12.12.2022) [In English].
24. Matisek, J. (2017). Shades of Gray Deterrence: Issues of Fighting in the Gray Zone. *Journal of Strategic Security*. Vol. 10. № 3. Pp. 1–26 [In English].